

Mýty o kolonializme alebo Bol kolonializmus skutočne až taký zlý?

Bogdan Dobosz

26. júna 2024 **+** *Politika*

Epocha kolonializmu je vnímaná ako akýsi „dedičný hriech“ našej civilizácie, ktorý má vyvolať pocity viny v Európanoch a otvoriť hranice novým prisťahovalcom.

Kolonializmus má množstvo negatív, ale nechýbajú ani pozitívne aspekty, vrátane istej civilizačnej misie. V posledných rokoch však prevláda prístup, ktorý má síce len málo spoločné s historickou pravdou, ale je veľmi vhodným ideologickým nástrojom – najmä pre ľavicu – v boji proti tradičným hodnotám.

Pravda o koloniálnej ére je zložitejšia. Keď bola v roku 1960 vyhlásená nezávislosť Konga (Brazzaville) a francúzsky výsadbár chcel zhodiť trojfarebnú vlajku zo stožiara v centre hlavného mesta, prvý prezident krajiny Fulbert Youlou ihneď zareagoval požiadavkou, aby vedľa konžskej vlajky zostala vlajka Francúzska. Konžský prezident vtedy povedal:

– *Netreba oddeľovať dieťa od matky.*“

Takže vykorisťovanie a násilie, alebo začleňovanie nových národov do sveta západoeurópskej civilizácie?

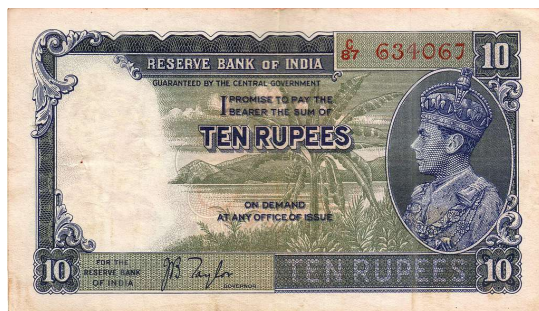
Ilustračný obrázok, zdroj: NDLA

Koloniálny úpadok

Záviselo to od kolonizujúcej krajiny (iné tradície mali Briti, Portugalci, Belgičania alebo Arabi) a od doby expanzie. Ostaňme však pri francúzskych kolóniách.

V afrických štátoch a na Madagaskare Francúzsko po sebe zanechalo administratívny personál a pomerne rozsiahlu infraštruktúru. Treba však dodať, že niektoré z týchto nezávislých štátov si ju nezachovali a do dnešného dňa neobnovili. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia bolo v Afrike 2 000 ambulancií, 600 pôrodníc a 40 všeobecných nemocníc. Mali 18 000 km železničných tratí, 215 000 kilometrov ciest, vrátane 50 000 kilometrov spevnených ciest, 63 námorných prístavov, 196 letísk, 16 000 základných škôl a 350 stredných škôl a vysokých škôl. Niektorí historici sú dokonca presvedčení, že bez éry kolonizácie by tento kontinent neprežil.

Ťažko obhájiť je aj téza o koloniálnom vykorisťovaní nových území. Pred rokom 1914 boli obchodné investície zväčša nerentabilné (s výnimkou niekoľkých okrajových sektorov) a „kapitalisti“ sa príliš neponáhľali „vykorisťovať domorodcov“. Bremeno fungovania kolónií prevzal na seba štát, presnejšie francúzsky štátny rozpočet, ktorý musel uspokojovať miestne potreby. V prípade zvyškových „zámorských území Francúzska“, ktoré dodnes existujú, sa to však deje dodnes.

Ilustračný obrázok, zdroj: picryl.com

Legandy, podľa ktorých boli územia politicky závislé od Paríža alebo Londýna ekonomicky vykorisťované, a o tom, že ekonomická nezávislosť kolónií bola obmedzená, pretrvávajú nielen u západnej ľavice, ale v značnej miere aj u nás (autor je Poliak, pozn. red.).

Vina „bieleho muža“

Dlhé desaťročia bol kolonializmus vnímaný skôr pozitívne. Koncom dvadsiateho storočia, spolu s nástupom éry „politickej korektnosti“, ale aj vymierania posledných „kolonizátorov“, a taktiež vďaka čoraz väčšiemu vplyvu marxizmu, sa začalo revidovať hodnotenie minulosti. Postupne začali prevažovať niektoré schémy alebo dokonca mýty o histórii kolonializmu. U nás, kde nie sme zaťažení týmto balastom, situácia vyzerá o niečo lepšie ako v Anglicku alebo Francúzsku. Francúzi pod vplyvom ľavicovej agitácie zašli v ospravedlňovaní sa za hriechy svojich predkov tak ďaleko, že kolonializmus označili za príčinu takmer všetkého zla na svete.

Preto bol kolonializmus odsúdený, hoci ešte prezident Chirac mal mnohé pochybnosti o takejto revízii dejín. Ľavica však o tom vie svoje. Jej prezidentský kandidát Emmanuel Macron počas návštevy v Alžírsku dokonca vyhlásil, že *kolonializmus je zločinom proti ľudskosti*. Vyvolal búrku nevôle, ale je zjavné, že od minulosti sa chce rozhodne dištancovať. S týmto mýtom sa svojho času zaoberal Jean Sevilia, autor knihy *Historická korektnosť*.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

Vo Francúzsku vyšla *Čierna kniha kolonializmu* – osemsto stranové dielo, ktoré svojím názvom a dokonca aj obálkou pripomína aj u nás známu *Čiernu knihu komunizmu*. V úvode dokonca stojí, že ide

o ďalšie pokračovanie tejto edície. Marc Ferro kladie *koloniálny imperializmus* na jednu úroveň s nacizmom a komunizmom. Zdá sa to prehnané, ale je to názorná ilustrácia toho, ako dnes západné myslenie chápe pojem „kolonializmus“. Nacizmus a komunizmus boli ideológie, ktoré sa snažili eliminovať celé spoločenské triedy alebo rasy, zatiaľ čo o kolonializme možno hovoriť len ako o forme hospodárskej, politickej a kultúrnej nadvlády. Okrem toho, podľa Jeana Seviliu, fenomén kolonializmu nemožno posudzovať izolovane od historických období, od vtedajších politických či dokonca náboženských systémov. Hodnotiť udalosti napríklad 16. storočia súčasnou optikou je neadekvátne, ba je to zneužívanie histórie.

Kolonializmus - fenomén doby

Historici dosť často pod kolonializmom chápajú iba expanziu západných krajín. „Kolonizácia“ však bola fenoménom týkajúcim sa prakticky všetkých kultúr. Do tohto trendu spadá aj ruská aktivita na Kaukaze, dobytie Sibíri, moslimská invázia v Španielsku, kolonizácia Zanzibaru Arabmi, turecké výboje na juhu Európy, či koloniálne sklony Japoncov, čo svedčí o tom, že kolonializmus bol skutočne univerzálnym fenoménom a v nijakom prípade nebol výsadou iba západnej kultúry. To je prvý mýtus.

Treba si tiež položiť otázku, či koloniálnu ideu možno spájať výlučne s ideológiou pravice, čo sa v súčasnosti usilujú dokazovať rôzni ľavicoví historici. Lebo kolonializmus, v každej dobe, podporovali politici všetkých politických prúdov. Chápali ho ako civilizačnú misiu a Francúzi verili v jeho opodstatnenosť tak jednoznačne, ako sú dnes jednoznačne presvedčení, že bol stelesnením zla.

V roku 1879 na bankete pri príležitosti zrušenia nevoľníctva Victor Hugo povedal: *Boh daroval Afriku Európe. Vstupom do Afriky riešite sociálne problémy a proletárov zmeňte na vlastníkov. Stavajte cesty, budujte prístavy, postavte mestá!*

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

Spisovateľova výzva odráža atmosféru, ktorá vládla na konci 19. storočia. Dodajme, že za týmito slovami nasledovali skutky. O rok neskôr Jules Ferry, slobodomurár a antiklerikál, ale taktiež zástanca tézy o rasovej nadradenosti bieleho človeka, oznámil prípravu expedície do Tuniska a Tonkinu a predseda vlády, radikál

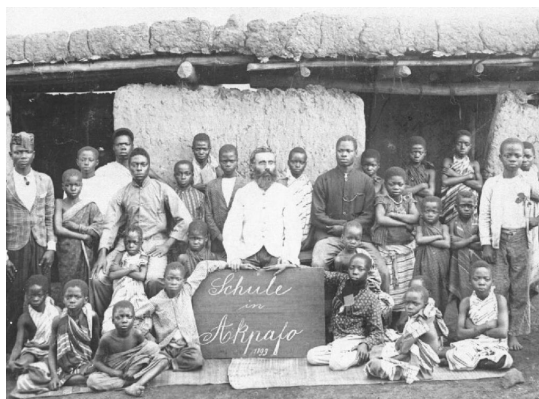
Clemenceau, poskytol štátnu podporu pre koloniálne podnikanie. Kolonializmus podporoval dokonca aj vodca socialistov Jean Jaurés. V tom čase francúzska pravica nemala veľkú chuť púšťať sa do koloniálneho dobrodružstva a skôr myslela na odvetu voči Prusom. Expanziu v Afrike a Ázii podporovali radikálni republikáni a socialisti. Nemožno teda spájať kolonializmus výlučne s pravickou.

Nasledujúce roky sa niesli v znamení rozvoja francúzskej koloniálnej ríše. Všeobecná podpora kolonializmu dosiahla svoj vrchol v 30. rokoch 20. storočia. V tej dobe si osem miliónov divákov prišlo pozrieť koloniálnu výstavu v Las Vincennes a komisár výstavy bol považovaný za národného hrdinu.

Súčasnoscť

Po druhej svetovej vojne sa začali jednotlivé krajiny postupne osamostatňovať. Vyhlásenia nezávislosti sprevádzali slávnostné sprievody a radosť, ale ekonomická situácia väčšiny týchto krajín sa zmenila na nevýhodnú a proces dekolonizácie sa pre africké krajiny stal katastrofou. Politická nezávislosť totiž nebola dovŕšená hospodárskou nezávislosťou. Biznis investoval iba do odvetví, v ktorých mohol očakávať zisk. Zatvorenie ochranného politického dáždnika viedlo k javu zvaného neokolonializmus, čiže k boju o vplyv v „nezávislých“ kolóniách medzi novými hráčmi: Sovietskym zväzom a jeho satelitmi, Čínou a USA. Začala sa éra občianskych a „národnooslobodzovacích“ vojen, prevratov a predovšetkým pauperizácie domorodcov, ktorí ani predtým neoplývali bohatstvom.

Treba povedať, že Paríž sa z Afriky nikdy naozaj nestiahol. Francúzska armáda je tam stále, kurz afrického franku určuje centrálna banka v Paríži a francúzske Ministerstvo zahraničných vecí zasahuje do vnútornej politiky afrických krajín. Ešte v roku 1997 priemerný Francúz, platiteľ dane, poukazoval Afrike približne 120 eur ročne.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

Ako je možné, že takmer šesťdesiat rokov po získaní nezávislosti sa Afrika stále topí v politickom chaose, občianskych vojnách, ekonomických kolapsoch, potravinových krízach a jej slumy sa stále rozširujú? Kým v postkomunistických krajinách po desiatich rokoch už ťažko nájsť niekdajšiu šedivosť, na čiernom kontinente desaťročia po kolonializme zasa ťažko nájsť niekdajšiu veľkoleposť niektorých miest. Je Afrika obeťou kolonializmu alebo len kumuluje problémy po rozchode s metropolou? Podľa výpočtov ekonómov vynaložilo Francúzsko trikrát viac peňazí na svoje kolónie, ako predstavoval Marshallov plán pre Európu.

Kolonializmus sa v posledných rokoch stal obeťou manichejskej vízie sveta – diverzifikácie historickej pravdy na politické ciele. Je to tiež výsledok víťazstva neomarxizmu na Západe, ktorý našej civilizácii vnucuje svojský masochizmus a usiluje sa podkopať a relativizovať jej základy a úspechy.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/myty-o-kolonializme/>

